

СРПСКИ ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ, УМЕТНОСТ

СРБИЈА И СРПСКИ ЈЕЗИК

Уређивачки одбор

- Mr Зоран Комадина, редовни професор (декан), Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Милош Ковачевић, редовни професор, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Драган Бошковић, редовни професор, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Бранка Радовић, редовни професор, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Јелена Атанасијевић, редовни професор, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Анђелка Пејовић, редовни професор, Филолошки факултет, Београд
Др Владимир Поломац, редовни професор, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Никола Бубања, редовни професор, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Часлав Николић, редовни професор, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Мирјана Мишковић-Луковић, редовни професор, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Катарина Мелић, редовни професор, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Др Персида Лазаревић ди Ђакомо, редовни професор, Универзитет „Г. д’ Анунцио”, Пескара, Италија
Др Ала Татаренко, редовни професор, Филолошки факултет Универзитета „Иван Франко”, Лавов, Украјина
Др Зринка Блажевић, редовни професор, Филозофски факултет, Загреб, Хрватска
Др Миланка Бабић, редовни професор, Филозофски факултет, Универзитет Источно Сарајево, Босна и Херцеговина
Др Михај Радан, редовни професор, Факултет за историју, филологију и теологију, Темишвар, Румунија
Др Димка Савова, редовни професор, Факултет за словенску филологију, Софија, Бугарска
Др Јелица Стојановић, редовни професор, Филозофски факултет, Никшић, Црна Гора

Уредници

- Др Милош Ковачевић, редовни професор (одговорни уредник)
Др Јелена Петковић, ванредни професор

Рецензенти

- Др Милош Ковачевић, редовни професор (Београд, Крагујевац)
Др Јелена Јовановић Симић, редовни професор (Београд)
Др Сања Ђуровић, редовни професор (Крагујевац)
Др Милка Николић, редовни професор (Крагујевац)
Др Владимир Поломац, редовни професор (Крагујевац)
Др Марина Јањић, редовни професор (Ниш)
Др Јелена Петковић, ванредни професор (Крагујевац)
Др Олга Панић Кавгић, ванредни професор (Нови Сад)
Др Ана Јањушевић Оливери, ванредни професор (Косовска Митровица)
Др Даница Јеротијевић Тишма, ванредни професор (Крагујевац)
Др Славко Станојчић, ванредни професор (Крагујевац)
Др Дејан Каравесовић, доцент (Крагујевац)
Др Тајјана Грујић, доцент (Крагујевац)
Др Даница Недељковић, доцент (Крагујевац)
Др Бојана Вељовић Поповић, доцент (Крагујевац)
Др Тања Танасковић, доцент (Крагујевац)
Др Тамара Лутовац Казновац, доцент (Крагујевац)
Др Драгана Радојевић, доцент (Београд)
Др Саша Марјановић, доцент (Београд)
Др Марина Ђукић Мирзајанц, доцент (Ниш)
Др Владимир Фигар, доцент (Ниш)

СРПСКИ ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ, УМЕТНОСТ
Зборник радова са XVII међународног научног скупа
одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу
(28-29. X 2022)

Књига I

СРБИЈА И СРПСКИ ЈЕЗИК

Уредници

Проф. др Милош Ковачевић
Проф. др Јелена Петковић

Крагујевац, 2023.

САДРЖАЈ

О КЊИГАМА СА XVII МЕЂУНАРОДНОГ НАУЧНОГ
СКУПА „СРПСКИ ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ, УМЕТНОСТ” / 5
О ЛИНГВИСТИЧКОЈ КЊИЗИ XVII МЕЂУНАРОДНОГ НАУЧНОГ
СКУПА „СРПСКИ ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ, УМЕТНОСТ” / 11

Милош М. Ковачевић

СРБИЈА У ВУКОВОЈ СТАНДАРДИЗАЦИЈИ
СРПСКОГА ЈЕЗИКА / 17

Јелена Р. Јовановић Симић

О ДРУШТВЕНОЈ УЗУРПАЦИЈИ ЛИНГВИСТИЧКОГ СМИСЛА
ЗАШТИТЕ И НЕГОВАЊА СРПСКОГ ЈЕЗИКА / 29

Јелена М. Стевановић

СТАТУС СРПСКОГ ЈЕЗИКА ТОКОМ ПРОЦЕСА
ПРИДРУЖИВАЊА СРБИЈЕ ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ / 45

Даница М. Јерошијевић Тишма

СТАВОВИ ПРЕМА (НЕ)СТАНДАРДНИМ ВАРИЈЕТЕТИМА
СРПСКОГ ЈЕЗИКА: ПРЕСТИЖ ИЛИ ПОНОС? / 57

Марија Н. Јаневска

АКУСТИЧКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ САМОГЛАСНИКА /О/ КОД ГОВОРНИКА
СА ПОДРУЧЈА КОСОВСКО-РЕСАВСКЕ ДИЈАЛЕКАТСКЕ ЗОНЕ / 73

Милка В. Николић

МЕТОДОЛОШКИ ОКВИРИ СРБИСТИКЕ У ПРЕДГОВОРИМА И
ПОВОРОИМА КЊИГА МИЛОША КОВАЧЕВИЋА: „МЕТОДОЛОШКИ
ОБРАЗАЦ ПОЛИДИСЦИПЛИНАРНЕ СРБИСТИЧКЕ АНАЛИЗЕ” / 89

Сања Ж. Ђуровић и Јелена Љ. Спасић

ЈЕЗИЧКИ И СТИЛСКИ СЛОЈЕВИ У РОМАНУ
ГАЛЕБ КОЈИ СЕ СМЕЈЕ НИКОЛЕ МАЛОВИЋА / 99

Душан М. Пејић

СРБИЈА И СРПСКЕ ТЕМЕ У ПОЕЗИЈИ ОГЊЕНА КАНДИЋА
– КЊИЖЕВНИ И ЈЕЗИЧКО-СТИЛСКИ АСПЕКТИ / 113

Нина С. Ђеклић

ЛИНГВОСТИЛИСТИЧКЕ ОДЛИКЕ БЕОГРАДСКОГ
СТИЛА СЛОБОДАНА ЈОВАНОВИЋА / 121

Веселина В. Ђуркин

СЛОЖЕНИ ВЕЗНИЦИ У ЈЕЗИКУ ПРЕДСТАВНИКА
„БЕОГРАДСКОГ СТИЛА” / 133

Тања З. Русимовић

НЕСТАНДАРДНА АТРИБУЦИЈА У ОМЛАДИНСКОМ ЖАРГОНУ / 149

Александра Б. Шуваковић

(НЕ)КОМУНИКАЦИЈА КАО КОНСТРУКТ СВЕТСКОГ ЈЕЗИЧКОГ
МЕНАЏМЕНТА И ПРОКЛАМОВАНОГ ПЛУРИЛИНГВИЗМА
КРОЗ ПРИЗМУ КРИТИЧКЕ АНАЛИЗЕ ЈЕЗИЧКОГ ПЛАНИРАЊА
УПОТРЕБНЕ ВРЕДНОСТИ МАЛИХ И ВЕЛИКИХ ЈЕЗИКА / 159

Наташа А. Стасићи и Милан Д. Тодоровић
СТУДИЈСКИ ПРОГРАМИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА
(ИЗАЗОВИ И ПЕРСПЕКТИВЕ) / 169

Исидора З. Јакишић Перовић и Ана М. Крстић
ПРО-ДРОП У ПОЗИЦИЈИ СУБЈЕКТА КОД ГОВОРНИКА СРПСКОГ КАО
ЗАВИЧАЈНОГ ЈЕЗИКА СА ЕНГЛЕСКОГ ГОВОРНОГ ПОДРУЧЈА / 189

Јулијана С. Десићковић
О ЕГЗИСТЕНЦИЈАЛНИМ БЕСПРЕДИКАТСКИМ
РЕЧЕНИЦАМА СА ЛОГИЧКИМ СУБЈЕКТОМ У ГЕНИТИВУ
У САВРЕМЕНОМ СРПСКОМ ЈЕЗИКУ / 205

Александра Д. Ракић
ПАДЕЖИ И ПРЕДЛОШКО-ПАДЕЖНЕ КОНСТРУКЦИЈЕ СА
ТЕМПОРАЛНИМ ЗНАЧЕЊЕМ У АДМИНИСТРАТИВНОМ
СТИЛУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА / 219

Јелена М. Павловић Јовановић
РЕЛАТИВНА РЕЧЕНИЦА СА ИНКОРПОРИРАНИМ
АНТЕЦЕДЕНТОМ У АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВНОМ
СТИЛУ СРПСКОГА ЈЕЗИКА У 19. ВЕКУ / 231

Тамара Н. Јаневска
ПРЕДСТАВЉАЊЕ РЕГИОНАЛНИХ ВАРИЈЕТАТА
СРПСКОГ ЈЕЗИКА У НОВИНСКОМ ДИСКУРСУ:
КОГНИТИВНОЛИНГВИСТИЧКИ ПРИСТУП / 241

Ана Љ. Вучићевић
О (НЕ)МЕСТУ РЕТОРИЧКОГ СТРУКТУРИРАЊА ТЕКСТА НА ПРИМЕРУ
ЖАНРА МАСТЕР РАДА: МАКРОЦЕЛИНЕ И ЦИТАТИ / 255

Вјера Ал. Најденова
НАЗИВИ УМЕТНИКА – СЛИЧНОСТИ И РАЗЛИКЕ У
СРПСКОМ, РУСКОМ И БУГАРСКОМ ЈЕЗИКУ / 267

Јелена Р. Даниловић Јеремић и Наталија А. Лаврова
ЛЕКСИЧКЕ СЛИВЕНИЦЕ У СРПСКОМ И ПОЈЕДИНИМ
СЛОВЕНСКИМ ЈЕЗИЦИМА / 277

Никола Д. Вујчић
КОНЦЕПТИ СРПСКИ ЈЕЗИК, БОСАНСКИ ЈЕЗИК, ХРВАТСКИ ЈЕЗИК И
СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК У НЕМАЧКОМ МЕДИЈСКОМ ДИСКУРСУ / 289

Георгина В. Фреи и Марија Б. Нијемчевић Перовић
ЗНАЧАЈ МАТЕРЊЕГ ЈЕЗИКА ЗА СТУДИЈЕ НЕМАЧКОГ ЈЕЗИКА И
КЊИЖЕВНОСТИ У СРБИЈИ: СТАВОВИ И ПЕРЦЕПЦИЈЕ СТУДЕНАТА / 303

Кристијина Б. Крчмаревевић
АНАЛИЗА РАЗЛИЧИТИХ НАЧИНА УПОТРЕБЕ НЕМАЧКОГ
ES И ЊЕГОВИХ ЕКВИВАЛЕНАТА У СРПСКОМ ПРЕВОДУ НА
ПРИМЕРУ ПРИПОВЕТКЕ „ТРИСТАН“ ТОМАСА МАНА / 317

Сандра М. Јосићковић
ЕНГЛЕСКИ ПРЕВОДИ ТУРИСТИЧКИХ БРОШУРА
О КУЛТУРНОМ НАСЛЕЂУ СРБИЈЕ / 331

Ташијана С. Грујић

НЕПОДНОШЉИВА ЛАКОЋА КАЛКИРАЊА: ПРЕСЛИКАВАЊЕ
ЕНГЛЕСКИХ ОБРАЗАЦА ПРЕМОДИФИКАЦИЈЕ
ИМЕНИЦЕ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ / 345

Нина Ж. Манојловић

СПАЦИЈАЛИЗАЦИЈА ТЕМПОРАЛНОСТИ У РОМАНУ *ФАМА*
О *БИЦИКЛИСТИМА* СВЕТИСЛАВА БАСАРЕ / 359

Катијарина Б. Субановић

ИМПЛИКАТИВНА СВОЈСТВА ИНГРЕСИВНОГ АСПЕКТУАЛИЗАТОРА
ПОЧЕТИ У РОМАНИМА *БЕСНИЛО* И *СЕНТИМЕНТАЛНА ПОВЕСТ*
БРИТАНСКОГ ЦАРСТВА БОРИСЛАВА ПЕКИЋА / 375

Јелена М. Јосијевић

МЕТАЛИНГВИСТИЧКИ КОМПАРАТИВ
У СРПСКОМ И ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ / 393

Бојана В. Раденковић Шошић

СРПСКИ ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТИ ИТАЛИЈАНСКИХ
ФРАЗЕОЛОГИЗАМА У *НАПУЉСКОЈ ТЕТРОЛОГИЈИ* ЕЛЕНЕ ФЕРАНТЕ / 409

Наташа А. Спасић¹

*Универзитет у Крагујевцу
Филолошко-уметнички факултет
Центар за проучавање језика и књижевности*

Милан Д. Тодоровић²

*Универзитет у Крагујевцу
Филолошко-уметнички факултет
Центар за проучавање језика и књижевности*

СТУДИЈСКИ ПРОГРАМИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА (ИЗАЗОВИ И ПЕРСПЕКТИВЕ)

У медијима се у последње време често говори о неповољном статусу српског језика. Док у појединим удаљеним крајевима света расте интересовање за српски језик, департмани за српски језик (и књижевност) широм наше земље бележе тенденцију (великог) пада интересовања за студије матерњег језика. Осим тога, све је мање лектората за српски језик, а већина лектора указује на сличне недостатке и потешкоће. Циљ овог рада јесте: (1) анализа актуелног стања србистике у земљи и свету; (2) обједињавање и предочавање ставова јавности, медија и лектора који су укључени у рад са студентима и (3) утврђивање потешкоћа и смерница за будуће деловање у правцу унапређења статуса српског језика. Ставови и закључци изнети у раду темеље се на квантитативним и квалитативним подацима. Донети су на основу научних публикација, званичних саопштења, стратешких докумената, коначних ранг-листи за упис на домаће факултете на студије матерњег језика за претходних 10 година, новинских чланака и одговора из анкетног упитника упућеног лекторима за српски језик.

Кључне речи: српски (као страни) језик, лекторати, ранг-листе, матерњи језик

Уводне напомене

Положај српског језика у Србији и изван њених граница временом се мењао и последњих година приметан је пад интересовања од стране студената, али, могло би се рећи, и од одговорних институција чијим се нечињењем дошло до тренутне ситуације. У овом раду мањим делом даћемо приказ тренутног стања савременог српског језика, под чиме подразумевамо нормирани српски књижевни и стандардни језик који се изучава током образовног процеса у Србији. Осим броја часова српског језика у основним и средњим школама, квантитативно, табеларно приказаћемо и интересовање за српски језик на нашим домаћим универзитетима. Наш други задатак биће сумарни приказ ставова стручне јавности, али и медија о питању статуса матерњег језика и његовог места у систему. У раду ће бити више речи и о српском као страном језику у оквиру српских лектората и о проблемима и изазовима са којима се суочавају тамошњи лектори. Тај сегмент рада за циљ ће имати квалитативно представљање резултата. Осим узрока који су до тога довели, у раду ће бити представљени и примери добре праксе из иностранства који би се уз критички осврт, анализу и усклађивање са нашим планом и програмом, могли успешно применити и код нас.

1 natasa.spasic@filum.kg.ac.rs

2 milan.todorovic@filum.kg.ac.rs

О броју часова матерњег језика у многим европским земљама (у поређењу са Србијом) види Драгићевић (2015: 117–122), а о броју часова српског/матерњег језика у нашем образовном систему в. Брборић (2017: 81–94). О статусу српског језика на српским универзитетима највише је говорио Ковачевић (2012, 2021), али и Ђуркин (2021), Ђуровић, Петковић (2021) и др., а питањима српских лектората посебна пажња посвећује се у оквиру тематске конференције Српски као страни језик у теорији и пракси (II, III, IV) са које су произишли истоимени зборници (2007; 2011; 2016; 2020).³

Методологија и поступак

Закључке у овом раду доносимо на основу употребе комбинованих метода и извора података. Ставови су утемељени на квантитативним подацима, квалитативном истраживању и узорку испитаника, а затим примењени у конципирању предлога за наставну праксу. Прегледом стратешких докумената „Стратегија очувања и јачања односа матичне државе и дијаспоре и матичне државе и Срба у региону” (Београд 2011), „Од српског као страног језика до српског као језика окружења и образовања: оквир програма језичке подршке” (Београд 2018), планова и програма за основне и средње школе и коначних ранг-листи за упис на студије Српског језика (Србистике, Српског језика и књижевности, Књижевности и српског језика и др.⁴) и ставовима изнетим у србистичкој литератури, али и медијима од јавног значаја применом дескриптивне методе формиран су закључци о тренутном положају српског језика у Републици Србији.

О изазовима и принципима рада у нашим лекторатима у иностранству сазнали смо на основу анкетног упитника. Наши испитаници били су лектори који су пристали да анонимно одговоре на 12 питања из електронског упитника⁵ у форми Гугл анкете. Већина питања је у форми отвореног типа питања или у форми вишеструког одговора. Само је неколико питања техничке природе, а остала се тичу њиховог искуства, проблема и перспектива у настави. У истраживању је учествовало седам лектора из шест земаља (два лектора из Бугарске и по један из Словачке, Италије, Немачке, Аустрије и Кине).

С циљем да податке и резултате прегледно изложимо, користићемо дескриптивну статистику или квантитативни метод, при чему смо податке наводили у табелама, графикама и дијаграмима.

Статус српског језика у образовном систему Србије

Основне и средње школе

О променама које су се десиле у образовном систему наше земље у 19. и 20. веку говори Брборић и даје предлоге којима би се статус Српског језика могао

3 У припреми је V број овог тематског зборника у ком ће се наћи радови са конференције из 2022. године.

4 Напомињемо да се називи катедри, департмана и студијских група разликују и временом мењају и да је у средишту нашег интересовања посебно био српски језик. Уз то постоје и мастер програми који овом приликом нису обухваћени истраживањем.

5 Анкетном упитнику може се приступити путем линка: <https://forms.gle/VEpZcT1jW5aryq36>. Могуће је видети и одговоре учесника анкете у целини: https://docs.google.com/document/d/1iYa7dl2Cu0WPLP_Lqh4wAZaS86LeqSPcVLax0yw47js/edit?usp=sharing, а у наставку рада даћемо само неке од њих на основу којих је могуће креирати слику о положају и статусу српског језика изван граница Србије.

поправити. Уз критичан став према решењима из иностранства и свест о озбиљности реформе у процесу образовања, Драгићевић закључује да туђа решења треба имати у виду, али никако не треба губити из вида особености нашег образовног система, као и то да „посматрано из европске перспективе, имало би смисла, и не би било необично, дуплирати број часова” у нижим разредима основне школе (Драгићевић 2015: 119). Озбиљно заостајемо по броју часова матерњег језика у млађим разредима основне школе у односу на већину европских земаља и овај се пропуст тешко може објаснити (Брборић 2017: 84). Пад у броју часова српског језика још је присутнији у средњошколском образовању (средње стручне школе имају по три часа недељно и то углавном, само часове књижевности). Постојала је иницијатива да се смањи чак на два, од чега се одустало након реакција еминентних институција и истакнутих појединаца (Брборић 2017: 86–86). Такав олак и неплански однос према броју часова, сматра Драгићевић (2015: 121) доводи до немогућности реализације одређених програмских садржаја и претрпаности наставних програма до границе пуцања система.

О „кључним подацима о образовању у Србији” и мањкавостима које прате овај систем говорили су Ивић и др. 2021. Међу најслабијим странама нашег образовног система истичу непостојање система објективног екстерног оцењивања образовних постигнућа на свим нивоима образовања (уколико се изузму матуре) што доводи до тога да се „учи за оцену”, а квалитет и количина знања су упитни. Из обиља драгоцених статистичких података закључује се да резултати завршних испита указују на велике регионалне разлике, низак ниво знања и инфлацију високих оцена. Осврнемо ли се конкретно на резултате завршног испита (мала матура) из Српског језика, приметимо да су за три школске године (2019/2020; 2018/2019; 2017/2018) укупни резултати које су постигли ученици изузетно ниски јер је просечан број поена између 11 и 12 од могућих 20 (Ивић и др. 2021: 75). Док су постигнућа ученика из Српског језика по окрузима у великом проценту (50–70%) испод републичког просека, проценат одличних ученика и носиоца Вукове дипломе је несразмерно велики (Ивић и др. 2021: 76–77).⁶

Високошколско образовање

Низак ниво постигнућа ученика који заврше основну и средњу школу директно се одражава на наставак школовања у високом образовању.⁷ Забрињава податак да интересовање за просветна занимања с годинама опада због, како кажу будући бруцоши, неизвесне будућности, мале шансе за запослење, ниске зараде. Да су њихови ставови утемељени у реалности потврђују и статистике, али и реакције домаће академске заједнице: <https://www.021.rs/story/Info/Srbija/334810/Dekani-predlozili-resenje-za-manjak-nastavnickog-kadra-i-spas-skolstva-Sadrzi-i-ove-cetiri-mere.html>.

За последњу академску годину, према писању медија: „[n]a Matematičkom fakultetu, za smer profesora matematike i računarstva prijavilo se samo osam kandidata,

6 Наведена публикација (доступна онлајн: <http://eduforum.rs/wp-content/uploads/2015/05/Kljucni-podaci-o-obrazovanju-u-Srbiji-publikacija.pdf>) произишла је са научног скупа „Образовање – стање перспективе и улога у развоју Србије” (17–18. septembra 2021. (САНУ) организованог у оквиру циклуса „Стратешки правци развоја Србије у XXI веку”. На истом скупу било је речи и о томе да ли су наставници у Србији субјекти или објекти промене; зашто је српско високо образовање немогуће реформисати и др. <http://eduforum.rs/najnovije-aktivnosti/naucni-skup-obrazovanje-stanje-perspektive-i-uloga-u-razvoju-srbije>:

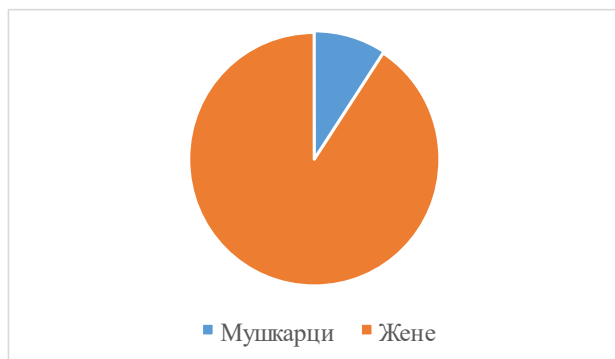
7 О капацитетима система високог образовања у Србији, али и о њиховој учинковитости в. Ивић и др. 2021 (56–72).

на Филолошком – за смер за наставнике српског језика и књижевности, који прима 250 бруцоша, пријављено је само 70 кандидата, а на Учитељском, где примaju 410 бруцоша, пријављено је само 295 кандидата. Факултет спорта и физичког васпитања има 279 кандидата а могао би да их прими 400. На Педагошком се пријавило 77 кандидата, а места има за 235” <https://www.vreme.com/vesti/upis-na-fakultet-ucionice-ce-biti-poluprazne/>. Овде осим Филолошког наводимо још неке факултете који образују просветни кадар ради илустрације. „[n]а овакву ситуацију uticali su” струка и јавност сматрају, „дуггодишње кубурење са зарадама, ограничење запошљавања у јавном сектору а можда и највише – урушен положај наставника у друштву.” <https://www.alo.rs/vesti/drustvo/671035/profesori-plata-matematika-privatna-skola/vest> „Kada читаву deceniju ponižavate i sistematski uništavate obrazovani sistem, onda je potpuno prirodna posledica da malo ko želi da bude profesor. Plate nastavnika ispod republičkog proseka i višegodišnji rad na određeno, glavni su uzroci propasti obrazovnog sistema” <https://www.vreme.com/vesti/upis-na-fakultet-ucionice-ce-biti-poluprazne/>.

Ради добијања реалније слике колико су студије српског језика пожељне из угла свршених средњошколаца предузели смо квантитативно истраживање у којем смо упоредили следеће параметре:

- Број пријављених кандидата за упис на студије српског језика на државним универзитетима у земљи за последњих десет година;
- Број уписаних (буџетских и самофинансирајућих) студената на ОАС Српског језика на државним универзитетима у земљи за последњих десет година;
- Максимални / минимални број бодова потребних за упис на студије српског језика на државним универзитетима у земљи за последњих десет година;
- Број припадника мушког, односно женског пола који се одлучују за студије српског језика.⁸

Ове податке треба тумачити са сазнањем да студије филологије чешће уписују припаднице женског пола и то у великој већини. То потврђује и податак да је за последњих 10 година на свим домаћим универзитетима (за које смо добили податке) удео у полу Ж:М био 91% : 9% .

Графикон 1: Број уписаних мушких и женских студената на студије српског језика од 2012. до 2021. године

8 Последњи параметар узели смо у обзир због следећих наслова: „Na evidenciji Nacionalne službe за запошљавање, на крају 2021. године, био је 551 незапослени професор српског језика и књижевности, од чега су чак 502 жене” <https://www.bbc.com/serbian/lat/srbija-62012626>.

Извор коришћен у истраживању чиниле су ранг-листе за упис на основне студије. Да бисмо детаљније сагледали учинковитост ових студија и успех студентата потребан је и број дипломираних студената по годинама, односно просечна дужина студирања чиме би се имао увид и у степен осипања. Овом истраживању се могу додати и подаци са мастер студија, но услед промене образовне политике и услова за запошљавање тај број сада није репрезентативан. Истраживање се може проширити и на ниво докторских академских студија, употпуњен бројем одбрањених докторских дисертација, но то у овом тренутку излази из оквира нашег рада. За тему којом се ми бавимо, није релевантна ни разлика између државних и приватних високошколских установа јер се за сада за наставнике српског језика кадар школује под окриљем државних институција.

Овако структурирано истраживање делимично је условљено и бројним тешкоћама у налажењу поузданих података. Иако су ранг-листе јавно доступне на сајтовима факултета за текућу годину прикупљање дијахроних података није код свих факултета наишло на позитиван одзив те, нажалост, неки подаци недостају или су непотпуни (нема података са Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду, ни са Државног универзитета у Новом Пазару).⁹

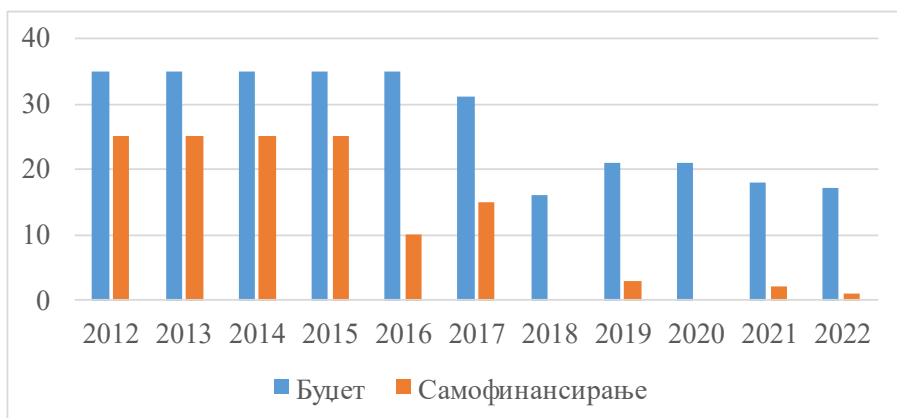
Резултати пријемних испита из Српског језика на домаћим универзитетима

Сви прикупљени подаци, груписани су и анализирани, а резултати ће бити у наставку рада табеларно и графички представљени редом којим су подаци добијени.

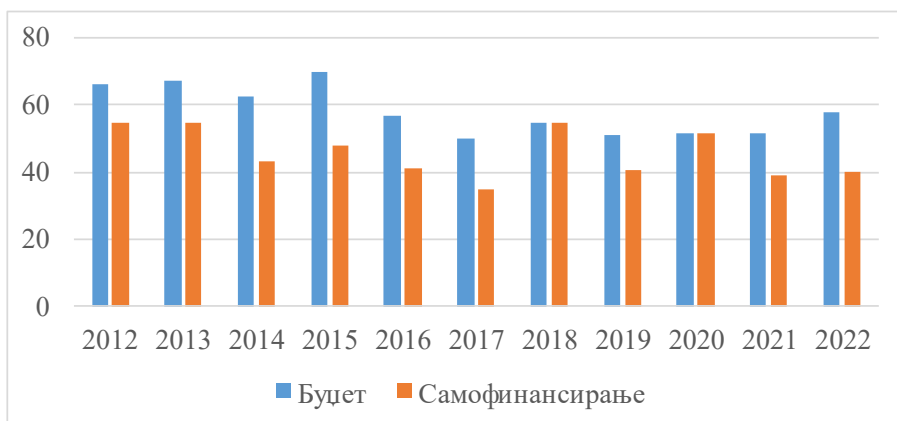
Година уписа	Број уписаних кандидата укупан број (буџет/самофинансирање)	Број бодова максимални/минимални
2012.	60 (35/25)	90,98/54,90
2013.	60 (35/25)	91,68/54,84
2014.	60 (35/25)	88,72/43,26
2015.	60 (35/25)	90,80/48,12
2016.	45 (35/10)	98,46/41,24
2017.	46 (31/15)	92,00/34,60
2018.	16 (16/0)	99,00/54,92
2019.	24 (21/3)	83,14/40,42
2020.	21 (21/0)	93,00/51,40
2021.	20 (18/2)	83,64/38,92
2022.	18 (17/1)	92,74/40,18

Табела 1: Број уписаних кандидата и број остварених бодова на Филолошко-уметничком факултету, Крагујевац

9 Захваљујемо се службама које су уступиле податке релевантне за научно истраживање.

Графикон 2: Број уписаних студената на буџету и самофинансирању, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац

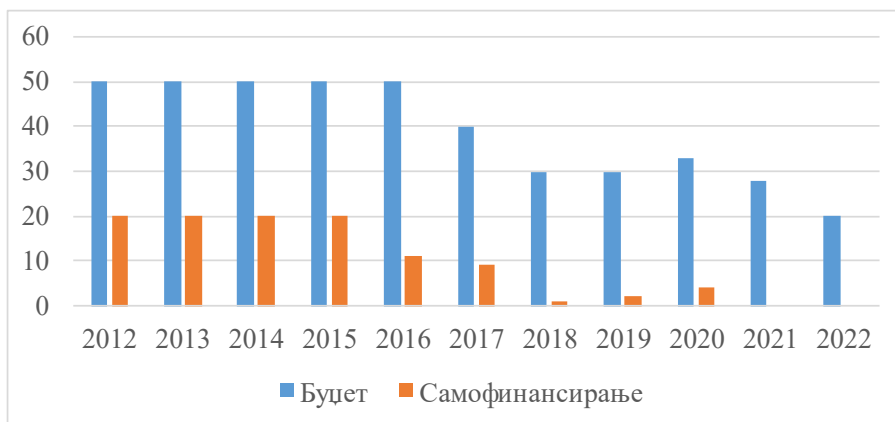
Графикон 3: Минимални број бодова за упис на буџету и самофинансирању, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац

Година уписа	Број уписаних кандидата укупан број (буџет/ самофинансирање)	Број бодова (максимални/минимални)
2012.	70 (50/20)	88,00/59,66
2013.	70 (50/20)	99,00/65,76
2014.	70 (50/20)	90,00/55,82
2015.	70 (50/20)	98,00/56,96
2016.	61 (50/11)	90,00/42,50
2017.	49 (40/9) ¹⁰	96,00/36,64
2018.	31 (30/1)	96,50/50,18
2019.	32 (30/2)	91,62/48,64

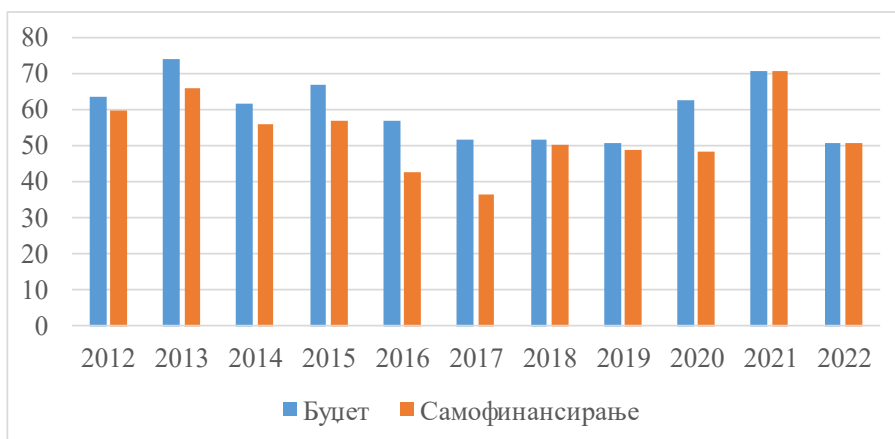
¹⁰ У „првом продуженом испитном року“ уписано је још 13 кандидата са статусом самофинансирајућих студената.

2020.	37 (33/4)	100,00/48,20
2021.	28 (28/0)	100,00/70,84
2022.	20 (20/0)	100,00/50,76

Табела 2: Број уписаних кандидата и број остварених бодова на Филозофском факултету, Ниш

Графикон 4: Број уписаних студената на буџету и самофинансирању, Филозофски факултет, Ниш

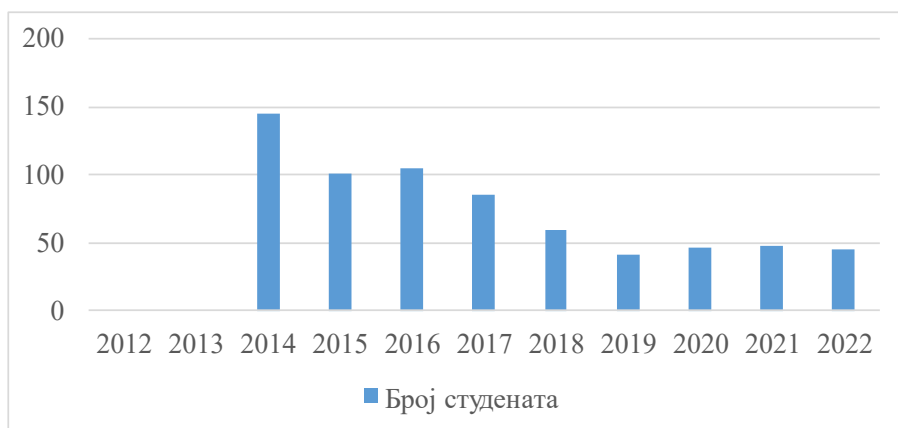
Графикон 5: Минимални број бодова за упис на буџету и самофинансирање, Филозофски факултет, Ниш

Година уписа	Број уписаних кандидата укупан број (буџет/ самофинансирање)	Број бодова (максимални/минимални)
2012	Подаци недоступни	Подаци недоступни
2013	Подаци недоступни	Подаци недоступни
2014	145 ¹¹	97,00/33,40

11 На основу података са интернет странице <http://www.bg.ac.rs/sr/upis/rang-lista.php> није могуће одредити тачан број студената на буџету и самофинансирању. Такође, нисмо

2015	101	99,60/37,22
2016	104	100,00/36,88
2017	85	100,00/37,70
2018	59	100,00/35,08
2019	41	98,60/33,56
2020	46	100,00/25,84
2021	47	96,00/38,60
2022	45	100,00/36,52

Табела 3: Број уписаних кандидата и број остварених бодова на Филолошком факултету, Београд

Графикон 6: Број уписаних студената, Филолошки факултет, Београд

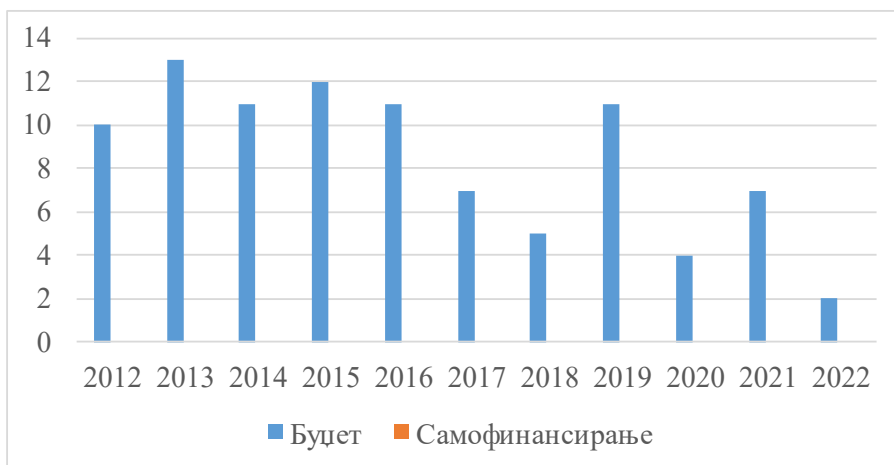

Графикон 7: Минимални број бодова за упис, Филолошки факултет Београд

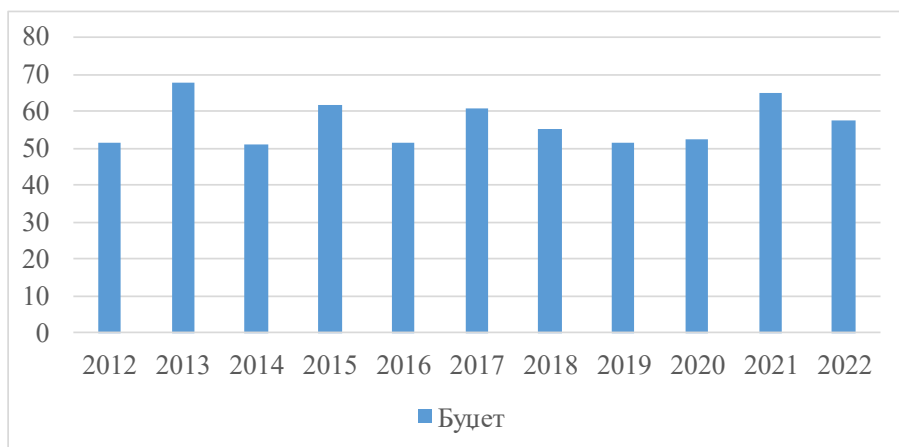
имали приступ подацима из 2012. и 2013. године.

Година уписа	Број уписаних кандидата укупан број (буџет/самофинансирање)	Број бодова (максимални/минимални)
2012.	10 (10/0)	81,00/51,34
2013.	13 (13/0)	97,50/67,76
2014.	11 (11/0)	83,92/51,08
2015.	12 (12/0)	91,25/61,49
2016.	11 (11/0)	91,85/51,34
2017.	7 (7/0)	96,00/60,54
2018.	5 (5/0)	68,04/55,02
2019.	11 (11/0)	98,38/51,42
2020.	4 (4/0)	91,44/52,50
2021.	7 (7/0)	100,00/64,90
2022.	2 (2/0)	89,50/57,38

Табела 3: Број уписаних кандидата и број остварених бодова на Филозофском факултету, Универзитету у Приштини са седиштем у Косовској Митровици

Графикон 8: Број уписаних студената на буџету и самофинансирању, Филозофски факултет, Приштина

Графикон 9: Минимални број бодова за упис на буџет и самофинансирање, Филозофски факултет, Приштина

Од година 2016. и 2017. може да се примети значајнији пад броја студената на свим посматраним факултетима са даљом тенденцијом пада (једини изузетак је 2019. година у Приштини, али број уписаних кандидата је мали те је тај „пораст“ занемарљив и статистички безначајан.

Пад интересовања изражен је у процентима. Узмимо пример Филолошко-уметничког факултета, Универзитета у Крагујевцу (ФИЛУМ-а): ако је 2012. године број уписаних студената био 60, а 2022. 18 то имплицира да је 18 уписаних студената 2022. године само 30% капацитета, што значи да је у 2022. години на ФИЛУМ-у уписано 70% мање студената у односу на 2012. годину. И на другим факултетима примећујемо тенденцију пада интересовања, коју када бисмо исказали процентима добили бисмо да је: у Крагујевцу за десет година 70% мање студената, у Београду 69% мање студената, у Нишу 71,4% мање студената, а у Приштини чак 80% мање уписаних студената.

Ваља напоменути да постоји иницијатива за увођење српског језика и на другим факултетима јер су стручњаци сагласни да је велики проценат високообразовног становништва функционално неписмен, но за сада у том сегменту нема конкретнијих помака видљивих у пракси <https://www.bbc.com/serbian/cyr/srbija-48698973>. То је процес који захтева извесно време за реализацију, но овим поводом организоване су *Интеркаатедрске србистичке конференције у Тришћу* на којима су јуна 2020. године усвојене две декларације: *Декларација о неопходности повећања броја часова српског језика и књижевности у основној и средњој школи* и *Декларација о стању српског језика на несрбистичким катедрима и ненаставничким факултетима*, а јуна 2021. године донета је *Декларација о канону српске књижевности*.¹² Овим поступком повећала би се потражња за наставницима српског језика, а самим тим, очекивано је и веће интересовање приликом уписа.

12 О ставовима студената Правног факултета Универзитета у Нишу о потреби увођења предмета Српски језик у акредитоване студијске програме види Новаковић (2022: 65–79).

Положај српског језика у лекторатима у иностранству

Овај сегмент рада нема за циљ детаљан опис броја и положаја лектората српског језика. Том темом бавили смо се више у оквиру дисертације (Спасић 2021), а детаљнији приступ биће део нове публикације, но овде желимо указати на проблеме са којима се суочава наш језик, његови представници и полазници и изван граница наше земље не бисмо ли пронашли заједничке узроке који су довели до мањег интересовања за српски језик што се директно одражава на број лектората у свету. Други разлог за постојање овог сегмента рада јесте разматрање примера са филолошких факултета у свету који су дали добре резултате. *Изучавање српског језика на универзитетима у свету – актуелно стање*, које је 2009. године спровела Дирекција Министарства спољних послова за међународну културну, просветну, научну, технолошку и спортску сарадњу, наводи неке од разлога за опадање интересовања и гашење лектората за српски језик у свету. Раније се посебно у литератури истицао недостатак наставног кадра и мањак одговарајућих савремених наставних средстава што је сматра Банаух Бјелановић (2007: 244) довело од 150 катедри широм света у Европи, Азији, Америци итд. и 65 професора/лектора српског језика на иностраним факултетима до вишеструко мањег броја. У међувремену отворене су катедре за српски као страни језик (на мастер програмима) и центри за проучавање српског као страног / нематерњег / завичајног на готово свим универзитетима у земљи (Србији), постоје и обуке за усавршавање лектора српског језика Међународног славистичког центра, у оквиру програмских активности Научно-образовно културног центра „Вук Караџић” у Тршићу, у сарадњи са Центром за културу „Вук Караџић” у Лозници и Филолошким факултетом у Београду, а знатно је увећан и број и квалитет наставних материјала. Упркос томе у медијима и литератури често се може чути да је судбина српских лектората неизвесна и да им прети гашење. Проф. Сувајџић напомиње да су лекторати, несумњиво, скупи, али да је њихово укидање још скупље јер су они нека врста легитимације једне културе у свету (<https://www.vreme.com/vreme/drzava-i-njen-jezik/>). Истраживање посвећено реформи студија страних језика у Србији показало је да се од некадашњих 47 лектората (2000. године) дошло до 27 за само тринаест година. Два су разлога због којих се гасе лекторати за српски језик широм света – (1) први је небрига наше земље о њима; (2) други је смањено интересовање студената и самих универзитета за хуманистичке науке (уже – за језике, и још уже – за словенске језике).

Ови разлози истакнути су и у одговорима наших испитаника. Осим неадекватне подршке институција из Србије, велики проблеми су и даље недостатак наставних материјала, неодговарајућа финансијска надокнада и недовољно прилика за усавршавање.

Графикон 10: Одговори лектора на питање у вези са недостацима и проблема у настави

Све ово доводи до пада интересовања страних студената, а лектори наглашавају: „[д]ефинитивно се осећа криза за студентима. Мислим да је разлог томе, у неку руку, криза хуманитаристике уопште. А нарочито и смањење интересовања за словенске језике”; „[м]ислим да је дошло до пада у interesovanju jer se studenti често питају шта даље са тим studijama, како naći posao”.

С друге стране, пораст интересовања за српски језик бележи се у САД, Канади, Кореји и Кини, у Братислави је учење српског поново покренуто 2012. године после двадесет и две године (Ђорђевић 2017: 216). То потврђује и лекторка из Кине која је учествовала у нашем истраживању и истакла да је тамошњи лекторат покренут септембра 2019. године. Једино је она рекла да је приметан пораст интересовања међу студентима јер им се са знањем српског језика отварају нове пословне прилике. У Минхену (Немачка) и Великом Трнову (Бугарска) лектори су приметили „pad interesovanja za studije srpskog kao glavnog predmeta; rast za učenje srpskog jezika kao sporednog predmeta”, односно „пораст интересовања за српски као факултативни или трећи језик (учи се два или четири семестра, по избору) и пад интересовања за студије србистике. Узрок тог пада су вероватно слабије могућности запослења по завршеним студијама, као и мање прилика за одлазак у друге земље преко Еразмуса, мање стипендија за летње курсеве и сл.”

Судбину српског језика деле и други тзв. мали језици: „[п]ад интересовања за учење не само српског већ и осталих малих словенских језика. Разлози могу бити различити: општа криза хуманистичких дисциплина, глобализација, различити демографски проблеми, као и политички, културни, економски утицаји, Србија није у ЕУ, промоција Србије је слаба, постоји лоша слика о српском народу као 'кривима', претежно лоша медијска слика Срба у словачким медијима, нема ангажовања државе - институционализованог, чиме би се слика поправљала, а студенти заинтересовали, лекторат постоји тек 10 година, могуће је да будући студенти ни не знају за овакву могућност (дакле, слаба реклама) итд.”

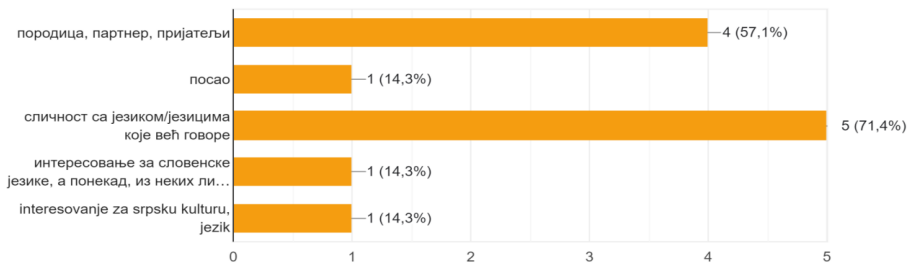
Као што можемо видети и из одговора наших испитаника, намеће се још једно сложено питање – утицај друштвеног и културног контекста на мотивацију и ставове студената. Важну улогу има друштвени статус циљног језика у односу на изворни језик, етнолингвистички односи говорника, економски

и политички фактори.¹³ Лектори се на различите начине труде да им приближе српски језик и културу: „охрабрењем и давањем повратне информације”; „[к]роз упознавање културе, обичаја, спорта, уметности (музика, филм) и књижевности”; „[о]државањем приснијег контакта с њима”; „[з]анимљивијим часовима, филмским вечерима, могућностима за путовања у државе где се говори српски и хрватски језик”; „[о]рганизовањем дебата на одређену тему, разговором о актуелним догађајима, квизовима”.

Главни фактори који мотивишу студенте у иностранству да се одлуче за студије српског језика, према речима тамошњих лектора су пре свега сличност са језиком који већ говоре, а потом породичне и/или пријатељске везе¹⁴.

Шта је главна мотивација студената који у иностранству студирају српски језик? (могуће је изабрати више одговора или дописати нови)

7 одговора

Графикон 11: Одговори лектора на питање о мотивацији студената за учење српског језика у иностранству

Дакле, примећујемо да се за студије српског језика одлучују јер им је лакше у датом контексту, јер „морају” и, знатно ређе, јер заиста то воле.

У многим европским земљама студенти похађају студије на минимум два смера, на пример: (а) студенти филолошког смера студирају два или више језика; (б) студенти наставничког смера студирају два наставна предмета; (в) студенти нефилолошких факултета студирају један модул на филологији (уп. Илић Марковић 2011: 371). Можда је то модус којем треба тежити уколико се жели повећати интересовање за студије српског језика у иностранству, али и у Србији. Управо је та могућност студирања два (или више) (комплементарна) смера препозната као највећа предност и истакнута као пример добре праксе на тамошњим факултетима. Осим тога ту је и добра техничка опремљеност, али и подршка и адекватна сарадња међу институцијама. Лектори су додали и међународну умреженост и могућност размена и усавршавања као још један од бенефита рада на страним универзитетима.

13 О мотивацији за учење страних језика в. Стерн 1983; Топалов 2011; Раичевић 2012.

14 О мотивима за учење српског језика у Србији в. Николић 2016: 183–184.

Графикон 12: Одговори лектора на питање о примерима добре праксе на факултетима на којима раде

На основу појединих силабуса, може се видети да студенти српске филологије не изучавају само језик, већ и књижевност и историју Срба, друштвене и политичке прилике, географске одреднице и гастрономске специјалитете, упознају се са српским филмом, културом и наслеђем итд. Настава, семинари и екскурзије неретко су пропраћени електронским платформама и то већ дуги низ година. Лектори наглашавају да материјале својим студентима шаљу онлајн, у раду „комбинују различите приступе и методе, комуникативни приступ, фронталну наставу, групни рад и др. у зависности од наставне јединице, компетенције која се увежбава и групе којој предају; труде се да укључе што више видео и аудио материјала у наставу, као и квизове и друге интернет игре погодне за учење језика и раде на развоју свих (4) језичких вештина”. Углавном сви су навели да користе информационе технологије у настави и то: „офисов пакет, ментиметар, <http://www.srpskijezik.com/>, Korpus savremenog srpskog jezika, youtube, Moodle, Webex, Zoom, MS Teams, MS Forms, Google Forms, EdPuzzle, Wordwall, Youtube kanal 'Brainz’”...

У прилог употребе информационо-комуникационих технологија у настави српског као страног језика, иде и чињеница да су у питању генерације које су дигитално писмене и имају битно другачије животне навике него само неколико претходних генерација.

Уместо закључка предлози за унапређење наставе српског језика

Језичка образовна политика Србије остварује се у оквиру неколико наставних подобласти: српског као матерњег и као нематерњег језика, језика националних мањина које живе на територији Србије као матерњих језика и као језика друштвене средине, „страних језика”. У овом раду, бавили смо се српским као матерњим језиком прегледно, на основу литературе, у основним и средњим школама, а у средишту наше пажње у првом делу било је високошколско образовање, односно мањак интересовања, проблеми и перспективе на студијама српског језика на државним факултетима у Србији. У претходној деценији приметан је велики пад интересовања (69 до 80%) за упис на ове студије. Подаци који чине дијахрони низ, број пријављених/уписаних кандидата, указују на евентуалне тенденције у високом образовању и могле би послужити као основа за предикције и

благовремене интервенције. Недоступност појединих података донекле је ограничила домете анализа којим бисмо на целовит начин приказали учинке и перспективе високог образовања.

У другом делу рада бавили смо се квалитативном анализом, стањем и положајем српског језика изван граница Србије. У оквиру анкете намењене лекторима српског језика, могли су дати свој коментар, сугестију, критику и истакли су да: „[с] обзиром на то да у свету постоји свега три српска културна центра, а савим је нереално да ће било која држава у блиској будућности добити један, промоција српске културе и језика морала би ићи преко амбасада у датим земљама (што би значајно помогло лекторату, али и допринело промовисању Србије, српског језика и културе у иностранству), које неретко немају довољно средстава на располагању, те се то своди на вољу индивидуа из амбасаде и лектора”, „[п] е постоји крoвна институција, као ни препоручени удџбеници и додатни материјали”. Истакли су и интересовање за поједине стратешке документе и вољу да буду боље информисани и укључени у процес: Предложили су и нека „решења за опстанак србистике” која се „морају, уз подршку одговорних институција у Србији, тражити и унутар самих универзитета, а зависе и од заинтересованости страних студената за учење српског језика. Катедра за словенску филологију Филозофског факултета Универзитета Коменски у Братислави може да пружи добар пример универзитетске праксе – како основати (поново отворити) и очувати лекторат српског језика”.

Сматрамо да би надлежне институције требало имати мало више слуха за сугестије и критике актера наставе јер они најбоље знају шта недостаје како би се наставна пракса унапредила. Дobar пут ка ревитализацији наставе српског језика представљају и примери добре праксе из иностранства који се уз прилагођавање и усклађивање са нашим плановима и програмима, али и менталитетом и навикама могу успешно примењивати и током образовног процеса од првих дана школовања. Овде дајемо само извод из рада проф. Драгићевић¹⁵ која препоручује да се у вези са начинима повећавања броја часова можемо угледати на белоруски и мађарски модел, могућност да број часова из једног предмета не мора бити изједначен у оба полугодишта. Други предлог је да се уместо општеобразовног предмета, матерњем језику да напредметни статус, што му омогућава већи број часова и бољи статус (Драгићевић 2015: 122). Истиче и лоше примере Шведске и Холандије где је свакој школи дозвољено да сама одлучује колико ће се часова држати за сваки предмет што сматра, а ми се са тим слажемо, не би било примењиво и ефикасно код нас.

Питање неравномерне заступљености наставе Српског језика и књижевности у основној и средњој школи, према искуствима колега из источнословенских земаља успешно би се могла решити раздвајањем наставе матерњег језика и наставе књижевности, чиме би обе области и квантитативно и квалитативно профитирале. Дobar пример за ту комбинацију граматике и језичке културе проналазимо у француским плановима и програмима. У њиховим програмима подразумева се да деца на часовима матерњег језика уче да користе компјутере и да компјутерски обрађују текст јер се све мање текстова пише руком на папиру те знања из ове области нису само резервисана за часове информатике (Драгићевић 2015: 123). Добром праксом сматра се и када се врх државе бави питањем

15 Детаљније о томе види Драгићевић (2025: 121).

наставе Српског језика у школама, али на једном одговорном, добро осмишљеном и високом нивоу.

Да је компјутерска писменост неопходна на часовима језика већ можемо видети сагледамо ли тековине савременог доба. Већ данас доступни су нам програми засновани на вештачкој интелигенцији (<https://openai.com/blog/chatgpt>) који ће, без сумње, само још више напредовати. Сматрамо да не треба бити резистентан на модерне тековине, већ прихватити предлоге и иницијативе за реформу студијских програма уз настојање да се програми што више прилагоде потребама савременог друштва и образују кадар за тражена занимања. То се може постићи комбиновањем више смерова, увођењем неких нових савременијих изборних блокова којима би се студенти Српског језика оспособили за рад и били конкурентни на тржишту. Неки од предлога могли би бити: форензичка лингвистика, клинички лингвиста (дефектолог), копи и контент рајтери (*copywriter* и *content writer*), људи који имају талента да напишу квалитетну причу (*storytelling*) за игрице, односно компјутерску индустрију, оптимизовани текст за веб (а таквих је, верујемо, много међу студентима језика и књижевности), предмети и сарадња са другим департаментима на којима би усмеравали младе који имају потенцијала да се баве односима с јавношћу, да пишу говоре за државнике и високе функционере и сл.

Дакле, селективан и критички приступ је увек добар, али је неопходна и флексибилност, разумевање за нове генерације и потребе савременог друштва. Кад говоримо о флексибилности и спремности да се нешто промени пре свега мислимо на оне који су у позицији да те промене спроведу и имплементирају у наставу (дакле надлежне институције и високообразовни систем, а потом и наставници и учитељи у средњим и основним школама).

Литература

- Банаух Бјелановић 2007: Б. Банаух Бјелановић, Положај српског као страног језика у земљи и иностранству, у: Милорад Дешић (ур.), *Српски као страни у теорији и пракси*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 243–245.
- Бањанин 2007: Љ. Бањанин, Лекторати српско-хрватског / српског језика у Италији: историјат, стања, перспективе, у: Милорад Дешић (ур.), *Српски као страни језик у теорији и пракси*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 267–277.
- Брборић 2017: В. Брборић, Место и улога српског језика као наставног предмета у образовном систему, у: Милош Ковачевић (ур.) *Српски језик и ћирилица данас: зборник радова*, 73–90.
- Брборић 2018: В. Ж. Брбовић, Статус српског језика у образовном систему Србије, у: Ј. Вучо и Ј. Филиповић (ур.), *Језици образовања*, Филолошка истраживања данас, Београд: Филолошки факултет Универзитета у Београду, 32–51.
- Драгићевић 2015: Р. Драгићевић, Нека питања организације наставе српског језика као важан фактор очувања идентитета српског језика и културе, *Узданица: педагошко-књижевни часопис*, год. 12, бр. 1, Јагодина: Факултет педагошких наука, 117–129.
- Ђорђевић 2017: Кристина Ђорђевић, „Анализа грешака словачких матерњих говорника на почетном нивоу учења српског језика као страног”, *Studia Balkanica Bohemo-Slovaca*, VII, Brno, 691–697.

- Ђуркин 2021: В. Ђуркин, Статус српског језика на Педагошком факултету у Сомбору, у: Милош Ковачевић (ур.), *Статус српског језика и књижевности у образовном систему*: зборник радова са Прве интеркатедарске србистичке конференције, Београд: ЗУОВ, 193–204.
- Ђуровић, Петковић 2021: С. Ђуровић, Ј. Петковић, Изучавање српског језика на Универзитету у Крагујевцу, у: Милош Ковачевић (ур.) *Статус српског језика и књижевности у образовном систему*: зборник радова са Прве интеркатедарске србистичке конференције, Београд: ЗУОВ, 145–151.
- Илић Марковић 2011: Г. Илић Марковић, Употреба савремених технологија у настави страног језика. Електронска платформа Нема проблема, у: Весна Крајишник (ур.), *Српски као страни језик у теорији и пракси II*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 365–380.
- Ковачевић 2012: М. Ковачевић, Статус српског језика на српским универзитетима, у: Божана Димитријевић (ур.), *Филологија и универзитети*, зборник радова, Наука и савремени универзитет 1, Ниш: Филозофски факултет, 13–26.
- Ковачевић 2021: М. Ковачевић, Питања српског језика на несрбистичким филолошким катедрама и на ненаставничким факултетима, у: Милош Ковачевић (ур.), *Статус српског језика и књижевности у образовном систему*: зборник радова са Прве интеркатедарске србистичке конференције, Београд: ЗУОВ, 103–121.
- Николић 2016: Биљана Р. Николић, Српски као страни језик с друге стране, у: Проф. др Весна Крајишник (ур.), *Српски језик као страни језик у теорији и пракси*, III тематски зборник радова, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 181–212.
- Новаковић 2022: Александар М. Новаковић, Мишљење студената Правног факултета у Нишу о потреби увођења предмета Српски језик у акредитоване студијске програме, *Наслеђе* 51, 65–79.
- Раичевић 2012: В. Раичевић, *Мотивација и креативност у настави страних језика*. Београд: Интерпрес.
- Спасић 2021: Н. Спасић, *Примена модела обрнуће учioniце у обради јединица с поредбеним и начинским значењем у настави српског као страног језика*, одбрањена докторска дисертација на Филолошко-уметничком факултету, Универзитет у Крагујевцу <https://drive.google.com/file/d/1ct1vilUGpWwZGqNAv_mgMj2K_isNy4CX/view> 20. 3. 2023.
- Српски као страни језик у теорији и пракси, Београд: Филолошки факултет – Центар за српски као страни језик, у: проф. др Милорад Дешић (ур.), 2007.
- Стерн 1983: Н. Stern, *Fundamental Concepts of Language Teaching*, Oxford: Oxford University Press.
- Топалов 2011: Ј. Topalov, *Motivacija u nastavi stranog jezika*, Novi Sad: Filozofski fakultet.

Новинарски чланци

- Андрејић, В., *Ocene odlične, đacko znanje upitno. Danas* <<https://www.danas.rs/vesti/drustvo/ocene-odlicne-djacko-znanje-upitno/>> 2. 6. 2022.
- Анђелковић, Наташа, *Škola i Srbija: Koji su najveći problemi u srpskom obrazovanju. BBC News na srpskom* <<https://www.bbc.com/serbian/lat/srbija-59409115>> 2. 6. 2022.
- Граф, Мануела, *Lektorati srpskog jezika izumiru. VREME* <<https://www.vreme.com/kultura/lektorati-srpskog-jezika-izumiru/>> 2. 6. 2022.

- Dekani predložili rešenje za manjak nastavnickog kadra i spas školstva: Sadrži i ove četiri mere, 021 <<https://www.021.rs/story/Info/Srbija/334810/Dekani-predložili-rešenje-za-manjak-nastavnickog-kadra-i-spas-skolstva-Sadrži-i-ove-četiri-mere.html>> 2. 6. 2022.
- Димитријевић, Урош, Српски језик на факултетима - потреба или профит, *BBC News na srpskom* <<https://www.bbc.com/serbian/cyr/srbija-48698973>> 2. 6. 2022.
- Јанковић, Марија, Upis na fakultete: Zašto malo đaka u Srbiji želi da studira za nastavnika matematike i srpskog, *BBC News na srpskom* <<https://www.vreme.com/vesti/upis-na-fakultet-ucionice-ce-bit-poluprazne/>> 2. 6. 2022.
- Јокић-Стаменковић, Драгана, Katedre pomažu opstanak srpskog jezika u svetu. *Политика* <<https://www.politika.rs/sr/clanak/394887/Katedre-pomazu-opstanak-srpskog-jezika-u-svetu>> 2. 6. 2022.
- Комарчевић, Душан, Zbog nemara države gase se lektorati srpskog jezika. *Radio Slobodna Evropa* <<https://www.slobodnaevropa.org/a/zbog-nemara-drzave-gase-se-lektorati-srpskog-jezika/25191371.html>> 2. 6. 2022.
- Мачужић, Лепојевић, ZABRINJAVAJUĆE Privatne škole počele da dižu plate profesorima matematike da bi ih privocele da predaju; Ni za veće pare niko neće u prosvetu!, *Alo* <<https://www.alo.rs/vesti/drustvo/671035/profesori-plata-matematika-privatna-skola/vest>> 2. 6. 2022.
- Основањ лекторат за српски језик у Љубљани. *Политика* <<https://www.politika.rs/scc/clanak/509730/Osnovan-lektorat-za-srpski-jezik-u-Ljubljani>> 2.6.2022.
- Ђирић, Соња, Država i njen jezik. *VREME* <<https://www.vreme.com/vreme/drzava-i-njen-jezik/>> 2.6.2022.
- Upis na fakultet: Učionice će biti poluprazne, *VREME* <<https://www.vreme.com/vesti/upis-na-fakultet-ucionice-ce-bit-poluprazne/>> 2.6.2022.

Интернет извори

- Ивић и др. 2021: И. Ивић, А. Пешикан, А. Костић, Кључни подаци о образовању у Србији, Београд <<http://eduforum.rs/wp-content/uploads/2015/05/Kljucni-podaci-o-obrazovanju-u-Srbiji-publikacija.pdf>> 2. 6. 2022.
- Naučni skup obrazovanje-stanje, perspektive i uloga u razvoju Srbije <<http://eduforum.rs/najnovije-aktivnosti/naucni-skup-obrazovanje-stanje-perspektive-i-uloga-u-razvoju-srbije>> 2. 6. 2022.
- Од српског као страног језика до српског као језика окружења и образовања: Оквир програма језичке подршке, 2018: <<https://www.unicef.org/serbia/media/9806/file/Od%20srpskog%20kao%20stranog%20jezika%20do%20srpskog%20kao%20jezika%20okru%C5%BEenja%20i%20obrazovanja.pdf>> 2. 6. 2022.
- Ранг-листа кандидата за упис, Универзитет Београд <<http://www.bg.ac.rs/sr/upis/rang-lista.php>> 2. 6. 2022.
- Српски као страни језик у теорији и пракси II, Београд: Филолошки факултет – Центар за српски као страни језик, у: проф. др Весна Крајишник (ур.), 2011, <<http://learnserbian.fil.bg.ac.rs/files/1.%20Srpski%20kao%20strani%20jezik%20u%20teoriji%20i%20praksi%20II.pdf>> 2. 6. 2022.
- Српски као страни језик у теорији и пракси III, Београд: Филолошки факултет – Центар за српски као страни језик, у: проф. др Весна Крајишник (ур.), 2016, <<http://www.learnserbian.fil.bg.ac.rs/files/2.%20Srpski%20kao%20strani%20jezik%20u%20teoriji%20i%20praksi%20III.pdf>> 2. 6. 2022.

Српски као страни језик у теорији и пракси IV, Београд: Филолошки факултет – Центар за српски као страни језик, у: проф. др Весна Крајишник (ур.), 2020, <https://dais.sanu.ac.rs/bitstream/id/45062/bitstream_45062.pdf> 2. 6. 2022.

Стратегија очувања и јачања односа матичне државе и дијаспоре и матичне државе и Срба у региону <http://dijaspora.gov.rs/wp-content/uploads/2012/12/strategija_mvd2011.pdf> 2. 6. 2022.

STUDY PROGRAMS OF SERBIAN LANGUAGE (CHALLENGES AND PERSPECTIVES)

Summary

In recent years within various media the status surrounding the Serbian language has been viewed as disconcerting. While in some distant parts of the world there has been a rise of interest in the study of Serbian language, the departments for Serbian language (and literature) on a national level have noted a (significant) decline of interest in the studies of the mother tongue. Additionally, there are fewer proofreaders and editors for Serbian language, and a majority of proofreaders and editors point out similar problems and difficulties concerning the Serbian language. The aim of this paper is to: (1) analyze the current state of studies of Serbian language in the country and the world; (2) unify and highlight the opinions of the public, the media and proofreaders and editors that are involved in teaching students; (3) establish what the difficulties are and give suggestions how to alleviate the current situation and improve the status of Serbian language in the future. Attitudes and conclusions presented in the paper are based on quantitative and qualitative data. The data was interpreted in accordance with scientific publications, official decrees, strategic plans, ranking lists from entrance exams in the previous 10 years (studies of the mother tongue at national faculties), newspaper articles and answers from a survey given to proofreaders and editors of the Serbian language.

Key words: Serbian (as a foreign) language, proofreaders and editors, entrance exams, mother tongue

*Nataša A. Spasić
Milan D. Todorović*

Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац

СРПСКИ ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ, УМЕТНОСТ
Зборник радова са XVII међународног научног скупа
одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу
(28-29. X 2022)

Књига I

СРБИЈА И СРПСКИ ЈЕЗИК

Лектура и коректура

Тамара Лутовац

За издавача

Зоран Комадина, редовни професор
декан Филолошко-уметничког факултета

Технички уредник

Стефан Секулић

Штампа

Донат Граф, Београд

Тираж

150

ISBN

978-86-80596-31-0 (низ)

978-86-80596-50-1

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

811.163.41(082)

811(497.11)(082)

81-115(082)

МЕЂУНАРОДНИ научни скуп Српски језик, књижевност, уметност (17; 2022; Крагујевац)

Српски језик, књижевност, уметност. Књ. 1 : зборник радова са XVII међународног научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу (28-29. X 2022). Србија и српски језик / уредници Милош Ковачевић, Јелена Петковић. - Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2023 (Београд : Донат граф). - 419 стр. : илустр. ; 24 cm

Текст ћир и лат. - Тираж 150. - Стр. 5-9: О књигама са XVII међународног научног скупа „Српски језик, књижевност, уметност” / уредништво. - Стр. 11-12: О лингвистичкој књизи XVII међународног научног скупа „Српски језик, књижевност, уметност” / уредници. - Напомене и библиографске референце уз радове. - Библиографија уз сваки рад. - Summaries.

ISBN 978-86-80596-50-1

ISBN 978-86-80596-31-0 (низ)

а) Српски језик - Зборници б) Страни језици - Србија - Зборници в) Компаративна лингвистика - Зборници

COBISS.SR-ID 127610633